

Socialpsyko- logiska tankar kring psykisk sjukdom

Lars-Charter Hydén. **Psykatrii samhälle patient. Psykisk sjukdom i socialt och kulturellt perspektiv.** 194 sidor Stockholm: Natur och Kultur, 1995. Pris ca 285 kr. ISBN 91-27-05549-3.

Recensent: företagsläkare/specialist i allmän psykiatri Monika Björklund, Landstingshalsan, Stockholm.

För den som arbetar med ett långt perspektiv på långvarigt psykiskt sjuka och deras omvärld är vissa av tankegångarna i Lars-Charter Hydéns bok välbekanta. Så var t ex det av Goffman myntade begreppet »förödmjukelseprocessen», som inleder patientens »sjukdomskarriär», grundläggande och viktigt att känna till för 20 år sedan. Det är så fortfarande och lyfts nu åter fram av Lars-Charter Hydén, socialpsykolog och lektor vid institutet för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Han pekar på risken för passivisering i vården och därav följande institutionsskador. Han framhåller vikten av lämpliga mellanvårdsformer och meningsfull sysselsättning. Detta bör ske med patientens egna önskemål för ögonen, i realistiska former, och leda fram till ett arbete.

I boken ges en fin sammanfattning av nyare socialpsykologiska tankar och forskning om psykisk sjukdom samt återövring av hälsa i vårt samhälle och med utblick mot andra kulturer.

Fokuserar patienten

Författaren vänder sig mot den psykiatri som kallt diagnostiserar och objektiviserar patienten. Exempel ges med några fallbeskrivningar. Han beskriver den diagnostiserande journalskrivningen och ställer den mot de inklämmande intervjuer som gjorts av psykologer och som i stället fokuserat patienternas upplevelse av sin livssituation och av sin sjukdom.

Han framhåller det friska hos den sjuka och rätten att bli hörd och respekterad som människa och medborgare. Andra har tidigare framfört detta humanistiska budskap, men troligen måste varje tid formulera

NYA BÖCKER

sina egna sanningar på ett nytt sätt. Här är det Lars-Charter Hydén som med intressanta socialpsykologiska och språkliga analyser och dessutom med varmt engagemang värdjar till vår tids behandlare.

När han något ironiserar över det diagnostiska språket kan man som psykiater vilja försvara sig med att det är dock skillnad mellan att vid ett akutbesök försöka beskriva ett tillstånd, och att i ett längre framskridet skede, sedan olika behandlingsförsök gjorts, tillsammans med patienten analysera här och nu och vad som lett fram till den aktuella situationen.

Men om man som psykiater lämnar sin försvarsinställning och är öppen för Lars-Charter Hydéns budskap så uppfattar jag att han inte menar att man skall lämna diagnostik och farmaka, men att dessa bör utgöra en mindre del av vården. I stället bör man komplettera med mer resurser för att ge tid åt individens berättelse om hur han upplever sitt liv; främja de friska krafterna och lyssna med respekt. Det leder till ett värdigare liv för patienten, antingen han botas eller ej.

För vårdpersonal och administratörer

Jag tror att denna bok är en nyttig läsning för all vårdpersonal och för administratörer som arbetar med vård av psykiskt sjuka. Det är alltför lätt, nu när samhällsklimatet hårdnat, att krypa bakom prioriteringskraven och syssla med någon form av sorteringsarbete. Då är det viktigt att den socialpsykologiska delen i behandlingen framhålls för att vi verk-

ligen skall tillämpa begreppet helhetssyn.

Transkulturellt perspektiv

Lars-Charter Hydén skriver rakt och lättförståeligt och samtidigt tätt och innehållsrikt. Han stödjer sig på flera intressanta språkfilosofiskt och etnologiskt verksamma forskare och redogör för deras begrepp, t ex »rekonstruktion av livsberättelsen» (Shafer) och »retoriska effekter, sjukdomsidiom» (Nichter). Han uppehåller sig mycket vid det transkulturella perspektivet, hur sjukdom och behandling formas olika i olika kulturer.

Dessutom är han skönlitterärt beläst och har valt sinnrika citat för att belysa resonemangen.

Alltså: en allmänbildande bok som kan rekommenderas alla som redan har en viss erfarenhet av att arbeta med psykiskt sjuka människor. •

Symtomorienterad lärobok om barnsjukdomar

Johannes C Melchior, red. **Børnesygdomme. En symptomorienteret lærebog.** 225 sidor. Köpenhamn-Århus-Odense: FDLs forlag, 1995. Pris 295 dkr. ISBN 87-7437-349-8.

Recensent: docent Hans K:son Blomquist, barnhälsovårdsöverläkare, Norrlands Universitetssjukhus, Umeå.

Boken är skriven av välrenommerade danska kolleger. Professorn i pediatrik vid Rigshospitalet i Köpenhamn Johannes C Melchior har varit redaktör. Boken är lättläst. Den har tydliga rubriker, överskådliga tabeller, ett stort antal illustrationer och ett utförligt register, men inga referenser. Det danska språket torde inte vålla några problem för en motive-rad svensk läsare.

Utgår från symtomen

Boken är symtomorienterad – man har utgått från ett antal i barnåldern vanliga symtom

och under respektive rubrik räknat upp sjukdomar med aktuellt symtom och kortfattat diskuterat lämplig utredning. Vissa avsnitt är emellertid mera traditionellt utformade.

Målgruppen torde vara medicine studerande under grundutbildningen.

Ojämn disposition

Boken är, i mitt tycke ojämn. Vissa avsnitt, framför allt de som berör medfödda missbildningar, neurologi och kardiopulmonella symtom, tillsammans nästan hälften av boken, är välskrivna och fylliga medan andra organsystem och symtom är mera knapphändig behandlade.

T ex ett vanligt symtom som sömnproblem behandlas på endast en halv sida. Avsnittet rörande psykosomatiska symtom är också överraskande kort. Generellt har boken en tyngdpunkt i somatiska symtom under de allra första levnadsåren.

Behandlingen är enligt förordet »kun nævent kort fordi den ændras hele tiden» – ett skäl som tål att diskuteras och något som naturligtvis innebär en klar begränsning i användandet som lärobok.

Komplement i undervisningen

En symtomorienterad ansats lämpar sig naturligtvis väl för olika former av dataprogram, och i avvaktan på att sådana får en ökad spridning kan boken, trots ovannämnda anmärkningar, vara av värde som komplement i undervisningen och som uppslagsbok. •

Ett livs koncentrat av lungtumor-diagnostik

Alfred Szamosi. **Lung cancer. The art of detection by conventional radiography.** 116 sidor. Stockholm: Almqvist & Wiksell International AB, 1995. Pris ca 350 kr. ISBN 91-630-2980-4.

Recensent: chefsöverläkare Ingvar Andersson, röntgendiagnostiska avdelningen, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

När en ansedd thoraxradiolog som Alfred Szamosi tar till orda finns det anledning att